

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАКЛАСНОЇ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

О. А. Сорочинська

Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

Погіршення екологічної ситуації в Україні, і планеті загалом, потребує нагальних змін у промисловості, природокористуванні, й освіті людей, починаючи з дошкільної і закінчуючи освітою у вищих навчальних закладах.

Вагоме місце у зміні споживацького ставлення особистостей до природи, формування екоцентричного типу свідомості, екологічної культури належить шкільній освіті. Достатньо ефективною у цьому ракурсі є організація позакласної еколого-натуралістичної роботи з учнями основної школи.

Учні даної вікової групи характеризуються достатнім рівням розвитку опорно-рухового апарату, нервової системи, мнемічних процесів, що спонукає до оволодіння новими знаннями та вміннями, підвищення інтересу до розв'язання завдань проблемного характеру, активного включення у трудову діяльність [1, 287].

Аналіз форм і видів позакласної еколого-натуралістичної роботи у школі свідчить про її не систематичність та низький рівень організації. Опитування 62 - х вчителів-практиків засвідчило, що найдієвішими видами еколого-натуралістичної роботи є: написання екологічних проєктів (50% відповідей), проведення круглих столів, семінарів та диспутів (45,2%), брейн-ринги, "Що? Де? Коли?" (43,5%), екологічні ігри, вікторини, конкурси та тренінги (41,9%), організація загальнодержавних свят "День Довкілля", "Свято птахів", "День Землі", КВК, тижнів екології (33,9%), здійснення науково-дослідницької роботи, екскурсії, походи у природу, організація таборів та екологічних стежок (27,4%). Однак малоефективними видами цієї роботи є шкільні лісництва, шкільні еколого-натуралістичні музеї, географічні та метеорологічні майданчики, клуби юних захисників природи (менше 10% опитаних респондентів).

Проте, як показують результати опитування вчителів-практиків найчастіше у своїй педагогічній діяльності вони використовують конкурси, брейн-ринги, "Що? Де? Коли?", екологічні ігри, вікторини, свята, екологічні акції, операції, показ екомоди, написання рефератів (82,3-54,8%), а такі види еколого-натуралістичної роботи, як організація екологічних тренінгів, походів, експедицій, екологічних стежок, натуралістичних гуртків, шкільних лісництв, метеорологічних майданчиків застововуються у незначній кількості.

Основними причинами, на думку вчителів-практиків, низького рівня організації позакласної еколого-натуралістичної роботи з учнями основної школи та недостатньо широким і повним використанням видів її організації є: відсутність належної теоретичної і практичної підготовленості, незнання основ еколого-натуралістичної роботи (56%), невідповідність і відсутність

методичного забезпечення з проведення названого виду роботи школярів основної школи (48%), фінансові проблеми та погане матеріальне забезпечення шкіл (42%), брак особистого часу (39%), слабкий інтерес учнів до позакласної еколого-натуралістичної роботи (37%).

З метою з'ясування причин низького рівня організації донного виду роботи у школі ми проаналізували стан підготовки майбутніх учителів біології за напрямками 6.040102 Біологія й 6.040101 Хімія на базі природничого факультету ЖДУ імені Івана Франка.

Аналіз змісту програм, за якими готують майбутніх учителів біології, виявив, що окремі заходи з підготовки освітян до позакласної еколого-натуралістичної роботи з учнями основної школи проводяться, але значною мірою досліджувані питання представлені у вигляді окремих прикладів, елементів еколого-натуралістичної роботи. У більшості еколого-натуралістичний матеріал не виокремлюється із загального змісту навчальних дисциплін та не об'єднаний у злагоджену науково-методичну систему. У тих випадках, коли питання із еколого-натуралістичної роботи були зведені в окремий підрозділ, на його вивчення відводилося дуже мало часу, що не дозволяє студентам повною мірою засвоїти матеріал. Та однією з найбільших проблем є використання не в повному обсязі матеріально-технічної бази (Біологічна станція ЖДУ імені Івана Франка), де майбутні учителі біології можуть набувати практичних умінь здійснення даного виду роботи.

Результати аналізу змісту навчальних дисциплін, які вивчають майбутні учителі біології у вищому закладі, показав, що в них не відображено повноти змісту підготовки до організації позакласної еколого-натуралістичної роботи з учнями основної школи, а особливо її методичної сторони.

З метою досягнення кращого результату в підготовці майбутніх учителів біології до позакласної еколого-натуралістичної роботи у школі ми пропонуємо факультатив "Підготовка майбутнього вчителя біології до позакласної еколого-натуралістичної роботи з учнями основної школи", який студенти можуть обрати на 3 курсі. Він викладається у 5-6 семестрах, для його вивчення відводиться 36 годин: лекції – 10 год., практичні – 20 год., самостійна робота – 6 годин.

За своєю структурою представлена програма відповідає вимогам до професійної підготовки майбутнього педагога, доповнює базові навчальні курси "Методика навчання біології та природознавства", "Шкільна навчально-дослідна ділянка та гуртки юних натуралістів", "Методика проведення позакласної роботи та факультативних занять з біології" у вищих навчальних закладах, поєднує традиційні підходи з інноваційними процесами, які відбуваються в освіті.

Література

1. Подласый И. П. Педагогика: в 3-х кн., кн.. 1. Общие основы: учеб. для студентов вузов, обучающихся по направлениям подгот. и специальностям в обл. «Образование и педагогика» / И. П. Подласый. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2007. – 524 с.